

СУЧАСНІ МЕТОДИКИ ОЦІНЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Систематизовано методики оцінювання інвестиційної привабливості підприємства, виділено підхід на основі оцінки фінансово-економічного стану підприємства, підхід на основі оцінки інвестиційних проєктів та на основі вартості підприємства. Наведено переваги та недоліки підходів. Проаналізовано різні методи визначення інвестиційної привабливості підприємства на основі оцінки фінансово-економічного стану підприємства вітчизняними науковцями.

Ключові слова: інвестиційна привабливість підприємства, внутрішнє та зовнішнє середовище підприємства, фінансово-економічний стан підприємства, внутрішній потенціал підприємства.

Abstract

Methods for assessing the investment attractiveness of an enterprise are systematized, an approach based on the assessment of the financial and economic condition of the enterprise, an approach based on the assessment of investment projects and based on the value of the enterprise are highlighted. The advantages and disadvantages of the approaches are presented. Various methods for determining the investment attractiveness of an enterprise based on the assessment of the financial and economic condition of the enterprise by domestic scientists are analyzed.

Key words: investment attractiveness of the enterprise, internal and external environment of the enterprise, financial and economic condition of the enterprise, internal potential of the enterprise.

Вступ

Успішне функціонування підприємств на ринку можливе лише за умови їх постійного розвитку: оновлення техніко-технологічної бази, асортименту продукції, підходів до здійснення основних функцій. Такий розвиток потребує додаткового фінансування діяльності підприємства, що не завжди можливе за рахунок власних внутрішніх джерел. Тобто виникає потреба у залученні додаткових зовнішніх інвестицій. Підприємство стикається з необхідністю приваблення потенційних інвесторів та визначення критеріїв, що можуть спонукати їх зробити вибір на його користь. Тобто, інвестиційна привабливість стає об'єктом управління для підприємства, а для потенційних інвесторів – критерієм/критеріями здійснення вибору об'єкту інвестування. Доцільно зазначити, що інвестиційна привабливість підприємства є комплексною характеристикою, що дозволить здійснити відповідну оцінку та обґрунтувати доцільність вкладання коштів у нього потенційними інвесторами.

Результати дослідження

Оцінювання інвестиційної привабливості підприємства – процес, заснований багато в чому на досвіді аналітиків, що використовують дві групи методів: коефіцієнтного аналізу та факторної оцінки інвестиційної привабливості. Основним завданням такої оцінки є виявлення прибутковості і ризику інвестування. Більшість інвесторів прагнуть до оптимізації співвідношення ризик / прибутковість. Зазначимо, що оцінювання інвестиційної привабливості підприємства, що є сполучною ланкою між етапом аналізу та етапом прийняття рішень про вкладення коштів, являє собою інтегральну характеристику окремих підприємств як об'єктів перспективного інвестування з позиції сталості розвитку, ефективності використання активів, їх ліквідності та цілої низки інших показників.

Загалом на сьогоднішній день існують три основні підходи вимірювання інвестиційної привабливості підприємства, що базуються на основі визначення:

- фінансово-економічного стану підприємства (перший підхід);
- методів оцінки інвестиційних проєктів (другий підхід);
- вартості підприємства (третій підхід).

Звісно, що є методики, побудовані з комбінацією підходів. Змістова характеристика підходів до оцінювання інвестиційної привабливості підприємств на основі фінансово-економічного стану наведена у таблиці 1.

Таблиця 1 – Характеристика методів оцінювання інвестиційної привабливості підприємства (ППП) на основі фінансово-економічного стану

Автори	Зміст підходу	Примітка
Агентство з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій [1]	Інтегральна оцінка PPP базується на даних форм фінансової звітності. Складові PPP (групи показників): майновий стан, фінансова стійкість, ліквідність, прибутковість інвестицій, ділова активність, ринкова активність.	Наведено склад показників та методика їх зведення в PPP.
Рзаєв Г.І., Шевчук М.О. [2]	PPP базується на оцінці ефективності використання ресурсів підприємства, аналізі результативності та ефективності діяльності підприємства, аналізі фінансового стану підприємства та оцінці перспектив розвитку.	Не визначено, що мається на увазі під перспективами розвитку, та яким чином їх оцінювати
Вахович І.М., Забедюк М.С., Олександренко І.В. [3]	Інтегральна оцінка PPP базується на даних форм фінансової звітності. Складові PPP (групи показників): майновий стан, фінансова стійкість, прибутковість, ділова активність, ринкова активність	Склад показників і методика формування інтегрованого показника відрізняються від [1]
Скалюк Р.В., Лоїк О.І. [4]	Оцінка PPP базується на даних форм фінансової звітності. Складові PPP (групи показників): показники майнового стану, фінансової стійкості, ліквідності активів, рентабельності, ділової активності. Також описово відзначено, що при оцінці PPP потрібно враховувати прогресивність технологій управління, кадровий потенціал підприємства тощо	Склад фінансових показників відрізняється від [1; 3]. Конкретні показники оцінки прогресивності технологій управління, кадрового потенціалу не надано.
Кушнір Н.Б., Мужук Ю.В. [5]	Інтегральна оцінка PPP базується на даних форм фінансової звітності. Складові PPP: оборотність активів, прибутковість капіталу, фінансова стійкість та ліквідність активів.	Наведено склад показників та методика їх зведення в PPP (розрахунок середньої геометричної)
Рзаєва Т.Г., Антонюк П.П., Подокопна О.Я. [6]	PPP визначається системою чинників, серед яких: платоспроможність підприємства, стійкість фінансового стану, структура виробництва, якість та асортимент продукції, ефективність використання інформаційних технологій для налагодження контактів з інвесторами. Описово зазначено, що потрібно враховувати кадровий потенціал, територіальне розміщення підприємства.	Наведено склад показників, методика їх зведення в PPP не представлена. Конкретні показники оцінки кадрового потенціалу та територіального розміщення не надано
Пилипенко О.І. [7]	Інтегральна оцінка PPP базується на даних форм фінансової звітності. Складові PPP (групи показників): майновий потенціал (стан), оборотність активів, прибутковість капіталу, фінансова стійкість, рух грошових коштів, раціональність; ліквідність активів; аналіз рентабельності; оцінка ймовірності банкрутства.	Наведено склад показників, методика їх зведення в PPP не представлена

Аналіз підходів до визначення інвестиційної привабливості дозволяє зробити певні висновки. Перший підхід до визначення інвестиційної привабливості отримав найбільшого розповсюдження через зручність та зрозумілість вихідної інформації (вся вона міститься у формах фінансової звітності). Основним недоліком підходу є його ретроспективний характер: аналізуються дані підприємства за минулі періоди. Звісно, якщо підприємство є успішним в умовах сьогодення, то існує висока вірогідність, що воно збереже свою ефективність і у майбутньому, але лише за умови незначних та добре прогнозованих змін у зовнішньому середовищі. Додатково до недоліків цього підходу відносять суб'єктивізм експертних оцінок при визначенні вагомості певних груп показників для отримання інтегрального показника (якщо це передбачено методикою).

До прихильників другого підходу можна віднести Т.Г. Бєня [8], А.А. Вдовіченко, Г.М. Черешньовську, В.В. Міхеєву, О.Л. Устенко та інших. Ці автори пропонують використовувати проєктний підхід при оцінці доцільності інвестування. Система показників оцінки інвестиційних проєктів широко відома – це показники, що враховують теорію вартості грошей у часі – чиста приведена вартість, внутрішня норма доходності тощо, а також специфічний показник приведених витрат [8]. З нашої точки зору, другий підхід є спрощеним з точки зору трактування інвестиційної привабливості підприємства, оскільки інвестиції в діяльність підприємства не можна ототожнювати з інвестиціями в окремий проєкт, що планує реалізувати підприємство. Вірогідно потрібно встановлювати певні критерії щодо сум інвестування, його строковості та предметності. Якщо мова йде про незначні суми інвестування (відсоток від валюти балансу підприємства), короткострокові ініціативи підприємства та адресність інвестицій (конкретний проєкт), то інвестора слід трактувати як постачальника ресурсу на умовах платності і говорити про проєктне фінансування. Але якщо мова йде про тривалі відносини з підприємством та значні суми інвестицій, то мова йде про залучення інвестора, який буде вивчати діяльність підприємства, оцінювати його інвестиційну привабливість. Відповідно до третього підходу інвестиційно привабливими можуть вважатися підприємства, які здатні нарощувати свою вартість. Як відомо існують три підходи до оцінки вартості бізнесу: прибутковий, витратний і ринковий [9]. Цікавою є робота Г.В. Мисаки, І.А. Дерун [9], у якій вони пропонують модифікований коефіцієнт Тобіна для визначення приросту вартості підприємства. Як зазначають автори, «...ринкова капіталізація дає можливість визначити й виміряти потенційний вплив поточних статків самої компанії, її ділової репутації та очікувань ринку на привабливість її цінних паперів». Основними факторами зростання ринкової вартості підприємства (відповідно і ППП) є суттєвість рівня фінансування витрат на дослідження й розробки [9]. Недоліками цього підходу вважаємо складності розрахунків та значну кількість припущень при прогнозуванні показників.

Висновки

Інвестиційна привабливість підприємства як категорія цікавить не лише потенційних інвесторів, але й власників бізнесу. Сьогодні існують три підходи до визначення інвестиційної привабливості підприємства, найбільшого розповсюдження отримав підхід, що базується на оцінці фінансово-економічного стану підприємства. Це обумовлено простотою отримання вихідних даних для оцінки. Проте такий підхід звужує погляд на підприємство, зосереджуючи увагу на його минулих результатах роботи, та не передбачає оцінку динаміки цих результатів. Крім того, такий підхід не враховує різну привабливість галузей економіки, що може бути важливим для потенційного інвестора. Саме тому у роботі пропонується підхід, що передбачає оцінку внутрішнього потенціалу підприємства на основі його показників діяльності та оцінку привабливості галузі. Подальшого уточнення потребує система показників внутрішньої складової та метод зведення всіх показників в інтегральний показник з урахуванням диференційованої вагомості складових інвестиційної привабливості підприємства в загальному показнику.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій : затв. наказом Агентства з питань запобігання банкрутству № 22 від 23.02.1998 р. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0214-98>
2. Рзаєв Г.І., Шевчук М.О. Аналітичні ознаки зростання загроз інвестиційній привабливості підприємства за показниками фінансової звітності. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія : Економічні науки*. 2018. № 4. С. 171–176. URL: <http://elar.khmnmu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/7049/1/20.pdf>
2. Вахович І.М., Олександренко І.В., Забедюк М.С. Методика визначення інвестиційної привабливості підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. 2014. № 11 (161). С. 154–160. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ape_2014_11_19

4. Скалюк Р.В., Лоїк О.І. Оцінка інвестиційної привабливості підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія : Економічні науки*. 2016. № 1. С. 115–122. URL: http://journals.khnu.km.ua/vestnik/pdf/ekon/pdfbase/2016/VKNU-ES-2016-N1_232.pdf
5. Кушнір Н.Б., Мужук Ю.В. Методика оцінки інвестиційної привабливості підприємства та подолання деяких існуючих методик. *Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Серія : Економіка*. 2020. Випуск 2(50). С. 110–118.
6. Рзаєва Т.Г. Антонюк П.П., Подокопна О.Я. Аналітичні індикатори оцінки інвестиційної привабливості за показниками фінансової звітності. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2018. № 1. С. 106–111. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchnu_ekon_2018_1_20
7. Пилипенко О.І. Методика аналізу інвестиційної привабливості підприємства: макро- і мікроекономічний аспекти. *Вісник ЖДТУ. Серія : Економічні науки*. 2009. № 4(50). С. 120–127. URL: <http://ven.ztu.edu.ua/article/view/82794>
8. Бень Т.Г. Методи визначення економічної ефективності інвестицій: порівняльний аналіз. *Економіка України*. 2016. № 6. С. 41–45.
9. Мисака Г.В., Дерун І.А. Визначення та оцінка індикаторів інвестиційної привабливості компанії за даними фінансової звітності. *Фінанси України*. 2018. № 3. С. 116–128. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fu_2018_3_9

Цинік Ірина Анатоліївна – студент групи МЗД-23мз, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця

Науковий керівник: **Карачина Наталія Петрівна** – д-р екон. наук, професор кафедри менеджменту, маркетингу та економіки, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: karachyna.n@gmail.com

Tsynik Iryna A. – Faculty of Management and Information Security Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia

Supervisor: **Karachyna Nataliia P.** – Dr. Sc. (Economic), Professor, Head of the of Management, Marketing and Economics, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email: karachyna.n@gmail.com